

Verslag: Mireille van Duuren

Koloniebroeders

Lezing: John Pietersen d.d. 11 juni 2024

In een volle zaal heeft John Pietersen, Boswachter van Natuurmonumenten, een interessante lezing gegeven, ondersteund met prachtige foto's over koloniebroeders in de Nieuwkoopse Plassen.

Een broedkolonie is een gemeenschappelijke broedlocatie van een groot aantal vogels van een of meer soorten. De meeste koloniebroeders zijn vogels die aan water gebonden zijn, maar ook roeken, kauwen, zwaluwen en gierzwaluwen broeden in kolonies.

John begon de lezing, door de mens en de koloniebroeder met elkaar te vergelijken. De mens vestigde zich vroeger met elkaar in een nederzetting / dorp om samen sterk te zijn. Vogels leven ook graag in een kolonie omdat ze dan weerbaarder zijn tegenover roofdieren / predatoren.

Vervolgens heeft hij de 'eigen aardigheden' van de verschillende soorten koloniebroeders die in de

Nieuwkoopse Plassen voorkomen voor het voetlicht gebracht, zoals hieronder beschreven.

De zwarte stern wordt ook wel Blauw Jantje genoemd, waar de fluisterboot van Natuurmonumenten naar is vernoemd. Deze zeldzame moerasvogel overwintert in West-Afrika en is ieder jaar in april weer terug in Nederland. De zwarte stern broedt op grote waterplanten in het water, zoals Krabbescheer. Maar deze waterplanten zijn niet altijd meer aanwezig in Nederlandse wateren. Daarom helpt het om de zwarte stern te ondersteunen door broedvlotjes aan te bieden, om toch deze bijzondere stern een plekje in Nederland te bieden. Dit jaar zijn er 12 broedparen in het Nieuwkoopse plassengebied.

De visdief is te herkennen aan zijn gevorkte staart. Tot de jaren '20 waren hun veren gewild voor op dameshoeden. De visdief zoekt kleine veenbanken op om te broeden. De veenbanken verdwijnen in de winter onder water en als de temperatuur weer stijgt komen ze door opstijgende gassen weer

tevoorschijn.

De eieren van **de kokmeeuwen** worden tegenwoordig geteld door het in kaart brengen met een drone. Het is daardoor een nieuwe gewaarwording voor de boswachters om eieren te tellen vanachter het bureau. De vogel broedt van half april tot eind mei waarbij de nesten vlak naast elkaar liggen. Wat hierbij opvalt is dat alle leden van de kolonie hun eieren binnen dezelfde tijdspanne van drie à vier dagen leggen. Dat biedt veel voordelen omdat hun kwetsbaarheid tegenover roofdieren beperkt wordt, omdat die maar een beperkte hoeveelheid voedsel per dag kunnen eten. Ook vermindert hierdoor de kans dat er eieren en kuikens verloren zouden gaan omdat andere vogels nog om een nestplaats concurreren. Het komt voor dat Kokmeeuwen vanuit Noordoostelijke richting (Amsterdam) komen aanvliegen. Mogelijk omdat ze in Amsterdam gesnackt hebben en dan komen uitbuiken op de plas.

De zwartkopmeeuw is in vergelijking met Kokmeeuw wat groter en heeft een zwaardere rode snavel met een 'verdrietige' kleine hoek. Er zijn wel 200 nesten die zich tussen de nesten van de Kokmeeuw bevinden.

De broedperiode van de **aalscholver** begint soms al in december en gaat door tot in juni, met 250 nesten in het gebied. De jongen maken het geluid van een fietspomp. Een volwassen aalscholver eet dagelijks zeker 500 gram vis, wat in de broedtijd kan oplopen tot 1000 gram per vogel. John Pietersen heeft meegemaakt dat een snoek met 50 cm en zelfs een paling van een meter in de krop van een gulzige Aalscholver zat. De Aalscholver met zwemvliezen en nagels, zit graag bovenin een boom, zodat anderen niet op zijn kop kunnen poepen. Het gebied waar gebreed en geslagen wordt hoor en ruik je al van verre en de witgekalkte (poep!) nestbomen sterven onherroepelijk.

De blauwe reiger broedt van februari tot in juni in een grote broedkolonie in bomen. Ze eten vissen, kikkers, kuikens en insecten omdat het vis -en vleeseters zijn. Soms specialiseren ze zich ook door zich te richten op een bun met gevangen snoeken of op de eieren en kuikens van een weerloze lepelaar.

De purperreiger is goed te herkennen aan zijn bruinoranje nek met zwarte strepen.

Ze lijken dan niet meer op de jongen die oerlelijk uit het ei tevoorschijn komen. De vogel komt wat slungeliger over dan de blauwe reiger. Ze houden zich verborgen, maar vliegen plots op als ze vinden dat je te dichtbij bent. Oorspronkelijk broedden ze op de grond, maar door de vos broeden ze nu in laaghangende

wilgen.

Het aantal van 40 **lepelaar** nesten is al jaren stabiel. Bijzonder is dat als ze geboren worden in Nederland ze daarna de trek naar Mauritanië maken en pas na h

un pubertijd 3 jaar later terugkomen. De lepelaarkolonie is te zien via www.nestkastlive.nl/lepelaar. Naast de Purperreiger, Blauwe Reiger, Aalscholver en Lepelaar verscheen in de jaren negentig ook de **grote zilverreiger** op het vogeltoneel. Tientallen broedparen zitten in broedkleed met hun zwarte snavel en lichte poten tussen de Blauwe Reigers.

Naast de watervogels zijn ook andere vogels besproken die in kolonies wonen, zoals de Kauw, Gier-, Oever-, Huis- en Boerenzwaluw.

Binnen groepen **kauwen** bestaat een uitgebreide sociale structuur. De paarband tussen kauwen duurt een leven lang en de vogels zijn bijna altijd onafscheidelijk.

De zwaluwen leven allemaal van insecten, overwinteren in Afrika en bijna alle soorten staan op de rode lijst.

De **gierzwaluw** ook wel '100-dagen-vogel' komt eind april het land binnen. Zo'n drie maanden later, ze kregen hun bijnaam niet voor niets, laten de gierzwaluwen Nederland weer achter zich om naar Congo te vliegen. Er is maar één hersenhelft die slaapt, waardoor ze jaren in de lucht verblijven om te slapen, eten, seksen: er hoeft niet voor worden geland. De eerstvolgende keer dat de jonge gierzwaluwen voet aan de grond zetten, is pas als ze zelf gaan broeden. En aangezien gierzwaluwen pas na twee of drie jaar geslachtsrijp zijn, laat dat nog wel even op zich wachten. De gierzwaluw is geen zangvogel en is in feite dus geen echte zwaluw.

Het broedgebied van de **oeverzwaluw** moet aan twee belangrijke voorwaarden voldoen: er moet een steilwand zijn waarin de nestholten uitgegraven kunnen worden én er moeten flink wat muggen of andere insecten rondvliegen.

De **huiszwaluw** bouwt oorspronkelijk een komvormig nest opgebouwd met bolletjes klei. Maar nesten van baksteen en beton voldoen ook prima. De huiszwaluw is bij ons dan ook een echte cultuurvolger geworden, met een voorkeur voor witte overstekken boven het nest.

Vroeger zaten de **boerenzwaluwen** als muzieknoden op de elektriciteitsdraden.

Deze boerenlandvogel is een luchtacrobaat van het boerenerf. De nesten worden bij voorkeur gemaakt in boerenschuren, loodsen en dergelijke waar ze in en uit moeten kunnen vliegen. Deze broedplaatsen zijn steeds moeilijker voor hen te vinden.

Aan het eind van de lezing is als nadeel aangegeven dat ziektes zich binnen dicht opeen gepakte kolonies sneller kunnen verspreiden dan bij ruimtelijk verspreide populaties. Tot nog toe is er geen grote uitbraak geweest van bijvoorbeeld de vogelgriep in de Nieuwkoopse Plassen.

De aanwezigen hebben genoten van de informatieve, humoristische lezing waardoor iedereen met een lach op het gezicht huiswaarts is gegaan.